

[Jens Møller.]

penge, folk bruger dér ekstra, kan de ikke bruge andre steder, så den moms, der kommer mere ind på benzin- og olieprodukter, kommer nok stort set mindre ind på andre varer.

Ordføreren for forslagsstillerne (Morten Lange) (SF):

Ja, det er dog pudsigt. Der er måske en sammenhæng mellem ferier af forskellig slags. Ferier i Danmark i bil eller ferier på Mallorca, der ikke er belagt med moms.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagenes overgang til anden behandling
vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Bay):

Jeg foreslår, at lovforslagene henvises til skatte- og afgiftsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om midlertidig regulering af boligforholdene [af Morten Lange m. fl.].

(Lovforslaget (nr. 81) findes i tillæg A. sp. 1347, fremsættelsen i tidenden sp. 1851).

Anden næstformand (Bay):

Sammen med denne sag foretages den næste på dagsordenen opførte sag, nemlig:

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning om etablering af en statslig låneordning vedrørende varmeisolering [af Morten Lange m. fl.].

(Forslaget til folketingsbeslutning (nr. XXII) findes i tillæg A. sp. 1571, fremsættelsen i tidenden sp. 1851).

Forslagene sattes til forhandling.

Boligministeren (Johan Philipson):

Forslaget om ændring af boligreguleringsloven har jo 2 punkter. Det ene sigter på at hindre gennemførelsen af sidste rate af de

såkaldte normaliseringsforhøjelser. Det andet punkt er bestemmelser, som skal fremme en særlig indsats for varmeisolering af udlejningsejendomme.

De lejeforhøjelser, som forslaget vil fjerne, er lejeforhøjelser, som ellers vil udløses i privat og almennyttigt byggeri i henhold til boligforligets lovgivning, og det sker med virkning fra 1. april 1974. Hvis de almennyttige lejligheder skulle slippe for forhøjelserne, måtte det forudsætte en ændring, også i lov om boligbyggeri. Boligreguleringslovens huslejebestemmelse vedrører alene de privatejede lejligheder og lokaler.

Efter bemærkningerne skal forslaget ses i sammenhæng med det ændringsforslag, som SF har stillet til regeringens forslag af 9. januar 1974 om ændring af ligningsloven.

Ligningsloven foreskriver for de gamle parcelhuse en lejeværdi i 1973 på 4 pct. af den 13. almindelige vurdering. Lejeværdien af disse huse er altså allerede nået op på det aftalte slutniveau ifølge boligforliget af 1966.

En jævnføring med parcelhusene må derfor logisk føre til, at også den sidste rate på lejeområdet gennemføres. Det er derfor min opfattelse, at den gældende lejelovgivning, sådan som regeringsforslagene er udtryk for det, bør opretholdes indtil udgangen af marts 1975. Den mellemliggende tid må vi så bruge til at udforme den fremtidige lovgivning.

Jeg kan i øvrigt henvise til, hvad jeg udtalte her i tinget den 27. februar 1974 ved første behandling af det kommunistiske forslag til folketingsbeslutning af 23. januar samme år om et stop for alle huslejeforhøjelser.

Kommunisternes forslag ville på dette område have samme effekt som SF's forslag. Jeg skal her blot gentage, at den foreslåede afskaffelse af den sidste ottendedel af normaliseringsforhøjelserne fra 1967 vil gøre det vanskeligere at nå frem til den normalisering af boligmarkedet, som jo er i alles interesse.

Hertil kommer for den almennyttige sektors vedkommende, at de bidrag, der her er tale om, efter loven direkte skal anvendes til nedbringelse af lejen i nyt byggeri.

Jeg vil gerne tilføje, at også teknisk-økonomisk vil forslaget volde betydelige vanskeligheder, hvis det gennemføres. Alle har

[Boligministeren.]

indrettet sig på, at den sidste ottendedel nu skal betales, og en ændring heraf ville for det første give en række administrative og økonomiske vanskeligheder for private og almenyttige udlejere og for kommunerne. Vanskelighederne bliver endnu større, hvis den fremtidige lovgivning skal indrettes efter, om den ikke betalte ottendedel skal erlægges senere eller ej.

Lovforslagets andet punkt er et forslag om, at halvdelen af det bindingspligtige beløb tilfalder statskassen, hvis der ikke gennemføres varmeisoleringsarbejder i et af boligministeren nærmere bestemt omfang. Det står mig ikke ganske klart, hvoraf denne halvdel skal beregnes. Er det halvdelen af det samlede beløb, der er indbetalt siden 1967, som i givet fald skal kunne konfiskeres? Skal det i øvrigt gælde uanset ejerskifte, således at også en tidligere ejer risikerer at miste halvdelen af sine penge, hvis en ny ejer ikke foretager isolering? Hvis dette ikke er tilfældet, kan en ejer nemlig komme uden om bestemmelsen ved at sælge sin ejendom.

Jeg finder forslaget alt for vidtgående. Jeg mener nærmest, det kan betegnes som konfiskation, og jeg har svært ved at se, hvordan en sådan konfiskation umiddelbart skulle kunne gavne lejerne, og det er vel lejernes tarv, forslaget skal tilgodese. De får jo ikke lettere ved at få isoleret, blot fordi staten konfiskerer ejernes penge.

Også jeg er tilhænger af, at der udføres varmeisoleringsarbejde. Denne bestemmelse, som forslaget vedrører, nævner allerede i forvejen, at Grundejernes Investeringsfond kan yde lån til den rente på 6½ pct. til forbedringer bl. a. til varmeisoleringsarbejde. Udlejerne har her en billig mulighed for at få finansieret varmeisoleringsarbejde, og denne regel kommer også lejerne til gode. Der skal tages hensyn til den lave forrentning, når lejeforhøjelse som følge af forbedringen skal fastsættes.

Foruden ændringerne i boligreguleringsloven, der sigter på udlejningsejendomme, er der fremsat forslag til folketingsbeslutning om varmeisolerering af en- og tofamiliehuse. Forslaget går ud på at sikre en finansiering af varmeisolerende foranstaltninger i disse huse. Jeg er helt enig i, at der såvel i parcelhuse som i udlejningsboliger både i landets og i den enkelte borgers interesse bør stiles

imod så billig en opvarmning som muligt. Også derfor vil jeg gerne sige lidt om, hvad der i anledning af energikrisen allerede er foretaget, og hvad der arbejdes med på dette felt. Det er jo sådan, at bygningsopvarmning beslaglægger ca. halvdelen af landets totale energiforbrug, og det er derfor vigtigt, at der søges gennemført foranstaltninger, der kan reducere energiforbruget ved opvarmning.

Allerede i fjor, da energikrisen satte ind, indledtes et arbejde herfor. Dette arbejde tog i første række sigte på at henvende sig til den enkelte forbruger og gøre ham opmærksom på, hvad han selv kunne gøre straks. Arbejdet bestod i gode råd og anvisninger bl. a. om opsætning af plasticfolie og tætningslister, spareråd til brugere af kontorbygninger og til varmestre.

Under medvirken af statens byggeforskningsinstitut og organisationerne på boligområdet blev der udgivet og fordelt fire pjecer om disse emner. Derefter er vi i boligministeriet gået i gang med at overveje foranstaltninger, der kan træffes for mere varigt at nedsætte energiforbruget ved opvarmning. Vi vil undersøge, hvad der med fordel kan søges gennemført i allerede opførte bolig- og kontorbygninger, og hvordan vi kan få opvarmningen af de kommende års nybyggeri gjort mindre energikrævende. Hensynet til den bedst mulige udnyttelse af de eksisterende arbejdskraftressourcer vil også indgå i bedømmelsen af problemerne.

Jeg er som sagt helt enig i, at det er vigtigt, at der gøres noget for at nedbringe opvarmningsudgifterne, men om det af den grund vil være nødvendigt at sætte ind med statslige låneordninger og deraf følgende offentlig administration og yderligere offentlige udgifter, stiller jeg mig tvivlende over for.

Knud Damgaard (S):

Jeg skal knytte nogle få bemærkninger til lovforslaget om midlertidig regulering af boligforholdene. Vi erkender i socialdemokratiet, at der ligger nogle akutte problemer på dette område, der skal løses. På den anden side finder vi, at dette SF-forslag ikke koncentrerer sig om det, der i virkeligheden er det væsentlige problem, nemlig de høje priser i det nyere byggeri. Socialdemokraterne har i boligudvalget fremsat sine syns-

[Knud Damgaard.]

punkter omkring disse forhold, og dér er vi naturligvis villige til at drøfte disse forhold videre.

Noget større interesse synes vi nok der bør knytte sig til spørgsmålet om varmeisolering, og i særlig grad når det gælder parcelhuse. Vi finder, at det rejste spørgsmål er højaktuelt og af ganske stor økonomisk og valutarisk betydning. Vi tror, at vi her i tinget har vist for ringe interesse for bl. a. de resultater, der er opnået gennem forskning og forsøg på Danmarks tekniske højskole under professor Vagn Korsgaards ledelse. Fra udlandets side ser der ud til at være langt større interesse, og da der stadig sker en hel del på området, bør boligudvalget under behandlingen af denne sag aflægge et besøg i Lundtofte.

De isoleringsproblemer, forslaget henviser til, omfatter bl. a. 250.000 parcelhuse af den gamle parcelhusmasse. En gennemført isolering af disse huse ville give væsentlige besparelser i energi og valuta. Ved merisolering af dårligt isolerede, ældre huse kan brændselsforbruget halveres, og ved merisolering af nyere, godt isolerede huse kan det nedskæres med 25 pct. Som det fremgik af ministerens redegørelse, er halvdelen af energiforbruget her i landet anvendt til opvarmning, og det repræsenterer derfor muligheder for betydelige energibesparelser netop i en energikritisk situation, og jeg synes ikke, vi har lov til at overse disse muligheder. Det skal yderligere nævnes, at målinger har vist, at sådanne foranstaltninger også nedsætter forureningen fra skorstene.

Socialdemokraterne vil derfor gerne medvirke til at fremme en oplysningskampagne om disse forhold. Da det imidlertid er en kendsgerning, at banker og sparekasser finansierer sådanne opgaver allerede i dag, er der ikke brug for den statslige låneordning. Der er derimod nok brug for, at vi her fra folketingets talerstol er med til at inspirere parcelhusejerne til at gavne sig selv og samfundet ved at få iværksat isolering af den nævnte art. Jeg skal derfor spørge boligministeren, om han vil tage initiativet til noget sådant, eventuelt til forhandling med banker og sparekasser om, hvorledes man kan få iværksat et oplysningsarbejde, der fremmer sagen. Eller er det et af de områder, hvor det vil være rimeligt, at staten ved

annoncering i dagspressen søger at fremme en samfundsnyttig foranstaltning? Dette sidste kan yderligere begrundes med, at alt for mange mennesker endnu ikke har forstået dybden i og omfanget af vor energisituation.

Gennemføres en sådan kampagne, og giver den til resultat, at der er behov for ekstraordinære finansieringsforanstaltninger, vil vi gerne vende tilbage også til det, men det er socialdemokraternes principielle opfattelse, at statens økonomiske medvirken i disse sager bør finde sted i forbindelse med yderligere forsøg på at få undersøgt de praktiske muligheder, som er forbundet med den avancerede forskning, som i øjeblikket foregår på Danmarks tekniske højskole.

Gøde (FP):

Det kan næppe forekomme overraskende for nogen, at vi har meget lidt sympati for den buket forslag, der er kommet i dag. Man vil introducere en statslig låneordning til isolering af parcelhuse, samtidig med at man opretholder en vanvittig kreditstramning. All right, så vil man altså ad den vej indføre yderligere selektiv kreditgivning, hvor statsmagten skal bestemme, på hvilken måde pengene skal bruges ude i den private sektor. Det kan vi simpelt hen ikke acceptere. Det er ikke vejen frem.

Så foreslås der en nedsættelse af en husleje, som både lejerne og udlejerne har været forberedt og indstillet på i årevis, og som — og det synes jeg man skal tage i betragtning — er uendelig lav sammenlignet med pris- og indkomstniveauet i øvrigt, og denne reduktion af en for længe, længe siden forberedt husleje vil man foretage på grund af nogle olieprisstigninger, som allerede har medført eller i hvert fald hurtigt vil medføre pristalsregulering af lønningerne. Vi kan ikke se, at der findes nogen som helst grundelse for dette synspunkt. Det vil kun gøre forskellen mellem værdien af det lejede og den leje, der betales, endnu større.

Derudover vil forslaget, hvis det bliver gennemført, simpelt hen forøge forbruget, og det er egentlig meget pudsigt, hvis man gik hen og vedtog et lovforslag, der forøger forbruget i et år, hvor et flertal i dette ting meget imod min vilje har vedtaget, at folk skal betale tvangsopsparing for at reducere forbruget. Hvis der er nogen, der kan se lo-

[Gede.]

gikken, hører jeg det gerne fremover. Jeg kan i hvert fald ikke se den.

En bemyndigelse som den, der ifølge lovforslaget skal gives til boligministeren til at bestemme, hvad der er nødvendig varmeisolering, og denne trussel imod grundejerne: hvis I ikke gør, som boligministeren siger, tager vi jeres penge, kan vi heller ikke finde særlig acceptabel. Efter at have kigget både på disse to forslag og — undskyld — også de forrige om olien kom jeg til at se på, hvem der var forslagsstiller, og så så jeg, at det var en professor med speciale i svampe. Jeg er godt klar over, at forslagsstilleren er vant til, hvis han tilsætter svampekulturer forskellige salte og næringsstoffer, at opnå et ganske bestemt tilsigtet resultat. Jeg synes bare, jeg bliver nødsaget til at gøre hr. Morten Lange opmærksom på, at i modsætning til ham mener jeg, at den danske befolkning består af selvtænkende mennesker og ikke af champignoner og kantareller.

Brixtofte (V):

Forslaget om ændring af loven om midlertidig regulering af boligforholdene indeholder to elementer. For det første foreslås det, at lejerne i såvel privat som almennyttigt udlejningsbyggeri fritages for indbetaling af den sidste lejeforhøjelse, der følger af 1966-boligforliget. I bemærkningerne til lovforslaget begrundes bortfaldet med, at SF har stillet ændringsforslag til ligningsloven, hvorefter lejeværdierne nedsættes med 1/4 pct. Denne begrundelse falder til jorden, idet lejeforhøjelser i den gamle udlejningsboligmasse i boligforliget af 1966 forudsatte, at ejerboligernes lejeværdi skulle udgøre 4 pct. af 13. almindelige vurdering. Dertil er man nået for længst, og forudsætningen for den sidste ottendedel lejeforhøjelse i den gamle boligmasse er dermed på plads. Endvidere må det understreges for den almenyttige sektors vedkommende, at bidragene til huslejudligningen efter loven direkte skal anvendes til at nedbringe huslejen i den nye boligmasse.

Det andet element i SFs lovforslag er et forslag om at tvinge husejerne til at sætte nødvendige varmeisoleringsarbejder i gang ved at true med at konfiskere halvdelen af husejernes bindingspligtige beløb i Grundejernes Investeringsfond. Et sådant forslag kan venstre heller ikke medvirke til. Lovforslaget afvises derfor på begge punkter af venstres folketingsgruppe.

SF har endvidere stillet forslag til folketingsbeslutning om etablering af en statslig låneordning vedrørende varmeisolering af en- og tofamiliehuse. Jeg henviser til boligministerens redegørelse for de frivillige bestræbelser i denne retning. På forhånd er der i venstres folketingsgruppe tvivl om nødvendigheden af forslaget.

Overgaard Nielsen (RV):

Jeg skal ikke minutløst gennemgå de to forslag, men det er jo rigtigt, som ordføreren for forslagsstillerne fremhæver i den skriftlige fremsættelse, at tilbage af oliekrisen bliver i hvert fald de højere priser. Derfor kan den række forslag, der her er fremsat, umiddelbart virke rigtige og formålstjenlige, men spørgsmålet er vel nok, om staten til enhver tid skal stå parat til at afbøde for os alle sammen følgerne af enhver udvikling. For det er jo karakteristisk for forslagene, at de skal hjælpe os alle sammen uden hensyn til, om adskillige af os måske selv kan klare de ændringer i levevilkår, der efterhånden vil blive tale om.

Spørgsmålet er vel, om vi ikke skal holde op med at fordele til hinanden på den måde, at vi giver noget til nogle grupper med den højre hånd, og så får vi det helt eller delvis eller mere end dækket i venstre hånd fra andre grupper af befolkningen. Vi skulle vel hellere prøve at finde frem til en form, hvorefter de, der trænger til det, hjælpes og de, der kan betale, hjælper. Jeg må i denne forbindelse gøre opmærksom på, at i den forhandlingsskitse, som socialdemokratiet og det radikale venstre har fremlagt på boligområdet, foreslås bl. a. også indført begrebet omkostningsbestemt husleje og beboer-

[Overgaard Nielsen.]

demokrati. Den omkostningsbestemte husleje skulle efter forslaget bl. a. omfatte 12½ pct. til udvendig vedligeholdelse, og beboerdemokratiet indebærer jo, at lejerne kan forlange, at dette beløb bruges bl. a. til bedre isolering og dermed nedbringelse af boligudgifterne ved mindre varmeudgifter.

Det radikale venstre afviser ikke, at lejerne i de urimeligt dyre udlejningsejendomme skal hjælpes, men man kan vel ikke forlange, at stigninger bl. a. på grund af højere oliepriser skal samfundet til enhver tid være med til at afhjælpe.

Hvad jeg her har sagt, gælder først og fremmest udlejningsejendomme. Med hensyn til forslaget om lån til varmeisolering kan det vel også ses på den baggrund, at en effektiv varmeisolering, sådan som det allerede er blevet nævnt, skulle nedsætte udgifterne til opvarmning ganske betydeligt og arbejdet derved bære lønnen i sig selv. Den husejer, der erkender dette — og det er jo et spørgsmål om oplysningsarbejde eller, for at bruge et stærkere ord, propagandaarbejde — vil nok også selv kunne klare problemet og være villig til at ofre, hvad det koster, men også her må man vurdere, hvem der har behov for hjælp og hvem ikke.

Men jeg vil gerne gentage, at jeg synes ikke, det kan være statens opgave ukritisk til enhver tid at træde hjælpende til over for alle. Der må være andre og mere effektive metoder til at spare ressourcer, og jeg understreger, at de sociale problemer i forbindelse med disse forslag bør vi kunne klare på anden måde. Men det radikale venstre vil gerne og imødekommende drøfte disse problemer i udvalget.

Bendix (KF):

Det skal straks anerkendes, at der her er tale om en samlet pakke, hvoraf disse to forslag kun udgør en del, men det er vores opfattelse, at den samlede pakke hviler på en forkert filosofi, nemlig den filosofi, at vi ved at yde hinanden kompensation blot kan afvise og afværge de udefra kommende virkninger, virkningerne af energikrisen. Ved at følge den filosofi, som forslagsstillerne har givet udtryk for igennem den række af forslag, de har fremsat, vil de, så vidt vi kan skønne, blot opnå, at vi ved indre foranstaltninger sikrer, at vi fortsat kan fastholde

et forbrug af samme størrelsesorden som tidligere med det resultat, at vi vil grave os yderligere ned i de betalingsbalancevanskeligheder, som igennem så mange år har redet dette land som en mare.

Jeg anerkender fuldt ud, at det problemkompleks, som forslagsstillerne i øvrigt har taget fat på med deres forslag, naturligvis er et betydningsfuldt problemkompleks, som vi også vil komme til at arbejde overordentlig intensivt med i dette folketing. Den første lejlighed, vi får til en mere samlet drøftelse af konsekvenserne af energikrisen, den såkaldte energikrise, bliver vel nok den energipolitiske debat, som vi i løbet af kort tid skal have her i huset, hvor alle aspekter af energiproblematikken vil blive sat under debat.

De samlede samfundsøkonomiske konsekvenser af det, der her er foreslået, er det, der først og fremmest får os til af afvise de forslag, der her er fremsat, sådan som de foregående ordførere også har gjort det.

Jeg skal en lille smule mere specificeret sige et par enkelte bemærkninger om de to forslag. I lovforslaget om ændring af lov om midlertidig regulering af boligforholdene er der jo, som allerede flere har været inde på, to fløje, idet det først og fremmest har et forslag om, at de husleje forhøjelser, der skal finde sted pr. 1. april 1974, skal bortfalde. Det kan vi ikke tilslutte os af grunde, som også tidligere ordførere har været inde på. Men jeg vil godt føje til, at en diskussion om dette spørgsmål om huslejeudviklingen og dermed også om den sidste rate af husleje-forhøjelserne naturligt hører hjemme i den samlede boligpolitiske diskussion. Jeg finder ikke, det er særlig rimeligt at rive det ud af den naturlige sammenhæng, hvori det hører hjemme.

Jeg opfatter i og for sig heller ikke forslaget decideret som et forsøg på at rive det ud af sin sammenhæng, det skal jeg med det samme anerkende, men jeg vil så til gengæld modsætningsvis slå fast, at jeg føler behov for at understrege, at en nærmere diskussion af denne tanke om at lade den sidste husleje-forhøjelse bortfalde under alle omstændigheder hører hjemme i den samlede boligpolitiske diskussion.

Den anden halvdel af forslaget går altså ud på, at det beløb, som er blevet bundet fra husejernes side i investeringsfonden, skal henfalde til staten for 50 pct.s vedkom-

[Bendix.]

mende, hvis beløbet ikke bliver brugt til udlån i forbindelse med forbedring af isoleringen.

For at der ikke skal være nogen misforståelse, vil jeg sige, at vi fortsat er fuldstændig opmærksom på, at hele isoleringsproblematikken er særdeles betydningsfuld, og fuldstændig klar over, som så mange andre ordførere har været inde på det, at betydningsfulde beløb kan spares i forbindelse med en forbedring af isoleringen. Men vi finder ikke, at det er rigtigt at gribe til det middel at angribe, hvad man i bedste mening her må kunne karakterisere som velerhvervede rettigheder. Når man læser, hvad også forslagsstillerne har gjort, de pågældende bestemmelser i loven om midlertidig regulering af boligforholdene, er det ganske klart, at baggrunden for det forlig, der blev indgået i 1966, var, at en del af disse beløb skulle bindes, og at disse bundne beløb kunne anvendes til bl. a. forbedring af isolering, varmeisoleringsarbejde osv. Men det er et „kan“ og ikke et „skal“, der står i loven, og det forekommer os betænkeligt at gribe ind over for den bestående tilstand i forbindelse med dette forlig ved at ændre dette „kan“ til et „skal“. Jeg vil ikke tage for stærke ord i munden, men der har været brugt ord som konfiskation. Jeg ved ikke, om det på nogen som helst måde kan karakteriseres som et dækkende udtryk i denne forbindelse, men vi finder i hvert fald principielt, at det er betænkeligt, at man griber ind over for en erhvervet ret, som der faktisk er tale om her, og pludselig forandrer en mulighed — et „bør“, kan man måske nok sige — for, at dette kan gøres, til at det skal gøres, og hvis man ikke gør det, vil man blive straffet for det.

Vi kan altså samlet om dette sige, at vi anerkender, om jeg så må sige, problemkredsens betydning. Vi anerkender på sin vis også målsætningen, der ligger i forslaget, men vi må tage afstand fra det middel, som forslagsstillerne har fremsat forslag om.

Hvad angår den statslige låneordning til varmeisolering i forbindelse med det private, selvejede hus, skal jeg sige, at vi ikke kan medvirke til dets gennemførelse. Vi finder ikke, at der er nogen grund til at etablere en statslig låneordning for på den måde at stimulere til en forbedring af isoleringsstandarden. Vi vil også på dette område sige, at vi

er ganske enige i det ønskelige i og villige til at medvirke til, at isoleringsstandarden bliver forbedret, men ikke med dette middel. Det er jo et ikke ukendt fænomen i folketingets debatter om spørgsmål af denne karakter, at mange måske nok kan være enige i de mål, der stilles op, men midlerne er unægtelig heller ikke politisk betydningsløse, og vi må sige, at her er et særdeles karakteristisk eksempel på, at vi kan anerkende den målsætning, der efterstræbes af forslagsstillerne, men må tage afstand fra de midler, som forslagsstillerne har tænkt sig at bringe i anvendelse.

Dette er ikke ensbetydende med, at det konservative folkeparti ikke i udvalget energisk vil medvirke til at få opstillet et katalog af andre midler, som kunne tænkes at blive bragt i anvendelse for at nå det samme mål, og vi finder, at udvalgsarbejdet endog kan være særdeles nyttigt; det bør efter vores opfattelse også være grundigt.

Arnfast (CD):

Må jeg med formandens tilladelse, da det er første gang, jeg står på denne talerstol, som jeg gennem så mange år har fulgt fra presselogen, have lov til at udtrykke min respekt for talerstolen. Jeg skal prøve at leve op til de krav, som med rette kan stilles til talere på landets første talerstol.

I dag skal jeg udtrykke centrum-demokraternes holdning til de forslag, der er fremsat af SF, og jeg kan sige på forhånd, at denne er kølig. Vi ved udmærket, at SF altid har haft sådan et ejendommeligt Hass-Liebe forhold til loven om midlertidig regulering af boligforholdene. Lejeloven blev jo født under meget svære vanskeligheder, ikke mindst imødegået af SF, og nu ser vi, hvordan SF, netop som loven er ved at udløbe, foretager endnu en attack på den. Det synes vi ikke er rimeligt. Vi ser gerne, at denne lov får lov at udløbe stille og fredeligt og blive afløst af eventuelt nye ordninger.

Det første forslag om ændring, SF stiller, er, at lejeforhøjelserne skal standse. For mig ser det ud, som om SF vil gøre husejerne eller udlejerne ansvarlige for oliekrisen ved simpelt hen at gribe ind i den del af aftalen, der angår dem. Det kan vel ikke være rimeligt.

Det næste forslag går ud på, at man skal iværksætte isoleringsarbejder i et af boligmi-

[Arnfast.]

nisteriet nærmere bestemt omfang. Det bliver nok vanskeligt, og vi har allerede hørt, hvordan boligministeren har udtrykt sin betænkelighed ved det. Vi er også meget stærkt betænkelige ved forslaget om, at man kan inddrage penge til statskassen, hvis ikke disse isoleringsforanstaltninger sættes i værk.

Vi synes, det er rimeligt, at denne lov får mulighed for at virke ud, som det var hensigten, og at bestemmelsen i § 36 om, at der kan ydes tilskud til isoleringer, udnyttes i stedet for.

Forslaget til folketingsbeslutning, som også er stillet af hr. Morten Lange m. fl., indeholder efter vor mening i og for sig en god idé, men som alle gode ideer er det en gammel idé, der bliver taget op her, og det undrer mig egentlig, at så trænede parlamentarikere som dem, vi ser nævnt her blandt forslagsstillerne, ikke før har taget den gode gamle idé op. Første gang der blev stillet et lovforslag om dette herhjemme, var den 10. oktober 1940, hvor man også stod i en krisesituation. Jeg ved ikke, om hr. Morten Lange har tænkt på, at han kunne støve denne gamle lov af, for så kunne der være fremsat lovforslag allerede den 7. februar. Jeg ved heller ikke, om hr. Morten Lange ville gøre det, hvis han så, at denne gode idé dengang blev ført frem af daværende indenrigsminister Knud Kristensen. Men under alle omstændigheder blev den da vedtaget, og jeg har for nu at bringe lidt nyt ind i debatten undersøgt, hvordan det egentlig gik med de 14-16 mill. kr., som blev stillet til rådighed for husejere til isoleringer. Det gik såmænd udmærket, de blev brugt, men det, jeg hæftede mig ved, var, at da loven udløb i 1954, hvor der manglede at blive indbetalt 8.000 kr., kostede loven over 19.000 kr. at administrere. Alene det gør, at vi nok hellere ser, at det problem, som tilstræbes løst gennem denne ordning, bliver løst ad anden vej, som også boligministeren har antydnet.

Jens Møller (KrF):

Vi anerkender sådan set det, man gerne vil opnå med disse to forslag. Det er meget prisværdigt, at man gerne vil hjælpe folk i den vanskelige situation, de er kommet ind i. Men med hensyn til spørgsmålet om

standsning af lejeforhøjelserne mener vi, det er meget uheldigt at gribe ind på nuværende tidspunkt. Vi må jo huske på, at dem, det går ud over i dette tilfælde, er husejerne, og det er ikke alle husejere, der er grumme kapitalister. Der er mange ganske almindelige mennesker imellem, der har et hus, fordi de gerne vil forsørges på deres gamle dage og derfor har sparet op osv., og det ville være helt urimeligt, om de nu skulle være med til at betale ekstra, da de jo også er ramt af oliekrisen.

Samtidig er der det, at vi står over for et større boligforlig. Der kommer jo forslag fra mange forskellige sider, og jeg mener, at hele denne problematik i alle tilfælde må vente til debatten herom. Så kan vi tage det med dér.

Det er da helt rigtigt, at spørgsmålet om isolering er et meget, meget vigtigt problem. Det har hele tiden været sådan, at en af de bedste pengeanbringelser, man kunne gøre, var at isolere sit hus godt, og denne pengeanbringelse er ikke blevet ringere af de stigninger, der er kommet i oliepriserne. Derfor må den enkelte naturligvis i høj grad være interesseret i at få sit hus isoleret, og også for landet vil det være gavnligt, da det vil betyde besparelser på valutabudgettet. Men vi mener, at det, der behøves, er først og fremmest, at folk får mulighed for at få de nødvendige lån, og det behøver absolut ikke at være noget statsforetagende, det vil blot give ny administration osv. Vore pengeinstitutter ligger i dag med penge, der kunne lånes ud til det, men udlånsloftet gør, at mennesker, der ønsker lån til isolering, har svært ved at få det, og derfor kunne vi tænke os, at man gik den vej, at man ligesom, skal vi sige byggede en kvistetage oven på loftet, hvor der fik lov til at være nogle penge, som kunne bruges specielt til isoleringsformål. Jeg er ikke sikker på andet, end at de penge ville komme godt igen. Det vil selvfølgelig betyde en vis udpumpning af penge, det kan vi ikke komme uden om, men samtidig fik vi den fordel, at vore huse blev bedre isoleret, og det ville betyde en hel del. Hvis vi får denne mulighed, løser vi faktisk problemet for parcelhusejernes og en meget stor del af lejerboligernes vedkommende.

Men man kunne tænke sig de steder, hvor husvæerten ikke ønsker at foretage denne isolering, og det er nok dér, problemet op-

[Jens Møller.]

står. Der må det for lejerne dreje sig om, ikke hvad huslejen er, ikke hvad varmebidraget er, men hvad de to ting tilsammen er, for det er deres reelle boligudgift. Hvis der bliver foretaget en isolering af sådan et hus, betyder det, at lejerne går lidt op, men varmebidraget ned, og så må man overveje, om varmebidraget går mere ned, end huslejen går op. I de tilfælde, hvor man kommer til det resultat, at det vil ske, og husejeren måske alligevel ikke vil være med til det af en eller anden grund, kan der opstå problemer, og så er det måske nok rigtigt, at lejerne bør have en mulighed for eventuelt gennem deres organisation at påtale noget sådant og få en vis indflydelse på det. Vi vil gerne se på i udvalget, om der kan findes en mulighed her, men det er kun i ret få tilfælde, der vil blive brug for det. Jeg tror, at langt de fleste husejere er interesseret i, at deres lejere har så gode forhold som muligt, særlig når det ikke koster dem selv noget.

Knud Jespersen (DKP):

Det kan nok ikke undre nogen, at vi ser med overordentlig stor sympati på de forslag, der foreligger her. Det er jo forslag, der på mange måder tilsigter at skære toppen af den byrde, der bliver resultatet af den prisflåning, der fulgte i kølvandet af de store oliemonopolers angreb.

Lovforslaget tilsigter at ophæve den sidste opkrævning af den lejeforhøjelse, der er resultatet af det boligforlig i 1966, som vi aldrig burde have haft, og som har virket overordentlig skadeligt. Vi er tilhængere af, at man ikke opkræver denne sidste rate, og det passer meget nøje til det forslag, vi tidligere har fremsat i tinget om, at man skulle indføre huslejestop for alle lejligheder, også dem, der ikke er omfattet af de såkaldte lovbundne forhøjelser. I så henseende har vi lagt øre til, hvad Lejernes Landsorganisation har udtrykt, og derfor vil vi anbefale, at man vedtager disse forslag som en begyndelse til at indføre en boligpolitik, der er social i sin karakter, og som varetager menneskenes interesser gennem at sikre dem en god og en tidssvarende bolig.

Hvad angår varmeisoleringen, kunne der være grundlag for at sige en hel masse, for netop under det, man kalder energikrisen, har man gjort, hvad man kunne for at

spænde ben for en fornuftig isolering, og det i sig selv er jo både et paradoks og en ulogisk og forkert handling. Også ud fra dette er vi indstillet på, at mulighederne for at få lån til forbedring af isoleringen bør øges.

Det er sagt i debatten bl. a. af hr. Bendix, at meget af dette skulle henvises til den boligdebat af mere generel art, der måtte komme. Man kan selvfølgelig godt betragte det her som en slags småtingsafdeling, men også de mindre ting kan have væsentlig betydning, og det er faktisk nu, man er nødsaget til at vise, at man ikke alene har en god vilje, men også noget at have den i. Jeg forstår, at de konservative i denne sag som i andre nok kan give lidt læbebekendelser om, hvordan man skal have det, men alligevel ikke rigtig vil gøre noget ved det.

Som sagt, ud fra disse principielle betragtninger anbefaler vi tinget, at man tager disse første skridt, og det vil være en passende indledning til en fornuftig boligdebat, der virkelig sætter generelle løsninger både i den øjeblikkelige situation og med perspektiv i på dagsordenen.

Mølgaard (DR):

Jeg skal tilslutte mig de mange indlæg, der har slået til lyd for, at man ikke kan betragte disse forslag helt isoleret. Man må se dem i relation til energiproblemerne og til boligpolitikens store problemer i det hele taget. Apropos det sidste: vi har oplevet et gammelt boligforlig, der lakker mod enden nu, et forlig, der var forkert hele vejen igennem, og som aldrig har haft retsforbundets sympati. Det fremhæves fra visse forligspartiets side årgang 1966, at forudsætningerne for boligforliget, sådan som forligspartierne stillede dem op i 1966, er indfriet. Det rører os ikke spor. Vi synes, uanset de forudsætninger, man stillede op dengang fra den side, at det er helt urimelige virkninger — hvilket vi også forudså i 1966 — dette boligforlig har haft vejen igennem. Nu befinder vi os i den halvtolvte time, og man foreslår nu, at bremserne skal slås i. Vi har en vis portion sympati for at standse den sidste ottendedel af galskaben, men dog forekommer det os lidet konstruktivt at kaste sig ud i dette problem med enorm energi netop nu. Vi synes, at det måske var nok så konstruktivt at koncentrere kræfterne om de store problemer og ikke brøkdelsproblemerne.

[Mølgaard.]

Andre har imidlertid nu taget initiativ til, at også brøkdelsproblemerne tages op til behandling, og vi vil ikke underkende, at også de har betydning. Boligudvalget får andet og mere at bestille i den kommende tid, men det får altså også dette til behandling. Forhåbentlig får man taget livet af vildskaberne på dette område, især de store vildskaber, der kan udarte, hvis årgang 1966-forlig, som det synes at være tilfældet, er på vej til at blive genskabt.

Med hensyn til isoleringen som sådan må vi bemærke, at vi ikke kan acceptere alene den formulering, lovforslaget har, hvor man blot antyder, at boligministeren i et nærmere fastsat omfang kan gøre sådan og sådan efter sit eget hoved, uden at udtrykke nogen som helst mistillid til boligministeren og boligministerens afgørelser i øvrigt. Det er en stor bemyndigelse, der her er lagt hen til boligministeren, og jeg synes, det er for ringe, at forslagsstillerne ikke kan specificere lidt nøjere, hvad det er, man ønsker boligministeren skal gøre.

Vi tror i øvrigt ikke meget på det præmie-, respektive straffesystem, som man lægger op til fra forslagsstillerens side. Vi tror i grunden temmelig meget på markedsmekanismerne også på dette område. Vi tror, at disse problemer kan løses på anden vis, hvis bare man lader de frie markeds kræfter udfolde sig. Vi er klar over, at disse markeds kræfter ikke har fuld udfoldelsesmulighed, så længe der endnu eksisterer rester af det gamle boligforlig.

Vi vil medvirke til, at sådanne tilbøjeligheder til at sætte markedsmekanismen ud af spillet for husejeres vedkommende for fremtiden ikke finder sted.

Ordføreren for forslagsstillerne (Morten Lange) (SF):

Jeg må takke ordførerne, fordi de i hvert fald har prøvet på at opretholde ideen om, at vi helhedsanskuede de her sager. Jeg indrømmer, det er svært, men det er der ikke noget nyt i.

Jeg skal sige om spørgsmålet om huslejerne, som jo er snævert knyttet til et andet forslag, vi stillede samtidig om lejeafgiften på parcelhusene, at jeg er godt klar over, at jeg tramper ned i et område, hvor hvert enkelt parti har et eller andet efterhånden

særdeles indarbejdet synspunkt, og derudover står der altså sådan en stjerne over dette folketing, som skulle prente for os, at inden ret længe skal vi til at anskue det hele i en ny og større sammenhæng for at få et såkaldt bredt boligforlig.

Vi har fremsat disse forslag bl. a. for at understrege, at siden vi startede denne snak, er der sket noget. Denne udgift på vores budget, som hedder at bo, er kommet meget betydeligt i vejret. Man kan læse dagbladet Politiken for i dag og se, hvor meget det betyder for et parcelhus, og hvis vi havde haft prisstigningen noget tidligere eller vurderingen noget senere, havde vi formodentlig haft et helt andet vurderingsgrundlag at gå ud fra. Kort sagt, der er kommet en komplicerende faktor ind i boligværdifastsættelsen. Jeg havde egentlig håbet, at man her i folketinget havde indset, at nu havde man da for pokker, undskyld, for en gangs skyld et nyt motiv at gå ud fra i denne efterhånden så forknoklede sag, at man havde grebet til og sagt: nå ja, det er da for resten en fornuftig løsning. Men så megen optimisme skulle man vel ikke have på forhånd, og jeg indser altså med nogenlunde sindsro og fornuft, at disse ting går i den almindelige pulje, blot med den påskrift til puljen, til hele debatten, at der er sket ting, som har gjort, at boligudgifterne er blevet højere, hvilket stiller en hel del ting i et nyt lys. Det kommer man ikke uden om, det er en kendsgerning, når vi snakker boligpriser også i fremtiden.

Men hvis vi nu har talt points, så har jeg i hvert fald talt tilstrækkelig mange points i retning af, at vi ingen hurtig løsning får på det her ved denne lejlighed, og det havde jeg selvfølgelig haft en slags optimistisk tro på, men troen kunne ligge på et lille sted.

Så er der spørgsmålet om isoleringen, og det ligger dog så nogenlunde frit i forhold til, hvad vi ellers plejer at snakke om herinde. Her bemærker jeg mig over hele feltet en eller anden varieret type af velvilje, men jeg bliver nødt til her at citere en afdød statsmand, nemlig Josef Stalin, som engang var ude at tale med nogle kollektivbønder om, hvordan det gik med deres såning, og de talte meget om den principielle betydning af, at såningen skulle fremmes — det har jeg også noteret mig i dag — men spørgsmålet rettedes derefter: ja men hvor-

[Morten Lange.]

dan går det med såningen? Jeg vil rette det spørgsmål specielt til boligministeren: hvordan går det med isoleringen? For jeg har indtryk af, at vi her, formodentlig fordi myndighederne simpelt hen ikke har været nidkære nok, er kommet i en situation, hvor vi tillader et overforbrug af opvarmningsstoffer, olie, kul, eller hvad det måtte være, som er helt fuldstændig urimeligt, og det har vi gjort i lange tider. Jeg har nu forstået, at Knud Kristensen prøvede på at gøre et eller andet i 1940, og så kunne det jo være et virkelig genialt forslag at stille her i dag, at den nuværende boligminister siger: ja men jeg skal være Knud Kristensens sande arvtager. Jeg skal sørge for, at denne sag bliver ført frem hurtigt.

Jeg havde egentlig ventet, at boligministeren havde hugget den her sag fra mig. Det kunne han sagtens have gjort, der har været muligheder nok. Det er desværre ikke sket, men tiden er kommet nu. Jeg vil indrømme, at formuleringen på disse punkter er meget stiltfærdig og vag. Om boligministeren vil sige, at de ting, han gennemfører, slet ikke ligner socialistiske folkepartis ideer, så for min skyld gerne, bare effekten bliver nogenlunde fornuftig, og der er flere muligheder. Vi har bare ment, at denne sag var så væsentlig, at der måtte gøres noget, og det skal helst være hurtigt.

Så vil jeg blot sige om disse elendige penge, som husejerne har sat til side til den ene eller den anden form for forbedringer, at det er på tide, de kommer ud, og når de ikke for længst har været anvendt til noget så fornuftigt som isolering, synes jeg ærlig talt ikke, at det at lægge et ganske betydeligt pres på kan kaldes konfiskation eller noget som helst andet. Disse penge burde naturligvis efter min opfattelse for længst have været konfiskeret, men fordi man har en sort sjæl, behøver man ikke have den ligefrem revet i næsen. Hvis man kan finde en fornuftigere måde at presse den sag igennem på, er det naturligvis acceptabelt for os, men det skal være hurtigt, for hele dette spørgsmål er hastende, og det har alt for længe været forsømt.

Men jeg takker for, at man i hvert fald har modtaget den sidste del af forslaget med så megen venlighed, at jeg tror, der er grundlag for, at nogle andre stiller nogle for-

slag, som vi så kan få gang i. Vi skal ikke påtage os ophavsretten eller patentretten på noget som helst. Her skal isoleres, og det skal være på rimelig og økonomisk måde, og jeg tror faktisk også, staten bliver nødt til at mobilisere nogle penge til det, thi, som det rigtigt er sagt, der er låneloft, og de penge her skal benyttes hurtigt.

Boligministeren (Johan Philipsen):

Må jeg først svare hr. Knud Damgaard. Der blev jo gennemført en relativt omfattende kampagne, dengang oliepriserne sprang så voldsomt i vejret, en kampagne, som i øvrigt på mange områder har haft en særdeles god virkning. Vi skal jo om kort tid her i tinget have en energidebat, og det vil efter min opfattelse være en passende anledning til at hænge en ny kampagne på, fordi det er ganske rigtigt, at et oplysningsarbejde, der går på, hvilke penge der er på dette område, vil være vældig værdifuldt.

Dette hænger jo noget sammen med det svar, jeg skal give hr. Morten Lange, der spørger, hvordan det går med isoleringen. Det kan jeg såre let svare på. Det går således, at da oliepriserne sprang i vejret, opstod der med uges varsel en rift om isoleringsmaterialer af enhver art i dette land, i Sverige og i Nordtyskland, således at vi i øjeblikket befinder os i den situation, at hvis man vil have noget isoleringsmateriale, så må man affinde sig med en meget, meget lang leveringstid. Foreløbig bliver altså de isoleringsmaterialer, som vi er i stand til at fremstille i dette land, og som vi er i stand til at købe, anvendt i det tempo, de kommer frem.

Knud Damgaard (S):

Ja, jeg skal bestemt ikke trække denne debat ud, men jeg synes for god ordens skyld at måtte sige til hr. Jens Møller og vistnok også til hr. Knud Jespersen, at der ikke er nogen hindringer for udlån til disse formål. Det er så sent som i går dokumenteret ved forespørgsler til Handelsbanken, Landmandsbanken og sparekasserne, som betragter lån af denne art som hørende ind under kreditformidlingsloven, men det, der mangler er, at disse ting bliver sat i system. Der kan godt være nogle foreløbige eller midlertidige vanskeligheder med fremskaffelse af materialer, men jeg mener alligevel,

[Knud Damgaard.]

at boligministeren bør overveje, om man ligesom også fra bankers og sparekassers side kan inspirere til, at der kommer mere drift i dette her.

Bendix (KF):

Jeg skal heller ikke kaste mig ind i en længere diskussion med de andre ordførere, men nøjes med en enkelt bemærkning i relation til det, ministeren sagde, hvor ministeren som jeg henviste til energidebatten, som vi skal have om kort tid, og sagde, at i forlængelse af energidebatten ville der nok være god basis for at starte en ny kampagne af en eller anden karakter i retning af, at vi skulle isolere og spare osv.

Dér skal jeg bare sige den ene ting, at jeg jo ikke som ministeren er økonomisk liberalist og tror altså derfor ikke på, at alting går af sig selv. Jeg føler mig temmelig overbevist om, at når vi har haft denne energidebat, så bliver der behov for, at vi fastlægger nogle retningslinjer, nogle bestemmelser i adskillige love, hvor vi simpelt hen stiller krav om en bedre energiøkonomi. Jeg tror ikke, vi kommer uden om på lidt længere sigt at gribe til temmelig præcise foranstaltninger i forbindelse med den samlede energi-problematik, og det skal forslagsstillerne da også have med på vejen.

Hermed sluttede forhandlingen.

Forslagenes overgang til anden (for forslaget til folketingsbetslutnings vedkommende sidste) behandling

vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Grete Hækkerup):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning og lovforslaget henvises til boligudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning om at nedsætte priserne på abonnementskort til DSB [af Morten Lange m. fl.].

(Forslaget til folketingsbeslutning (nr. XXIII) findes i tillæg A. sp. 1573, fremsættelsen i tidenden sp. 1851).

Forslaget sættes til forhandling.

Ministeren for offentlige arbejder (Damsgaard):

Abonnementskort hos DSB har i mange år været særdeles billige og ret anvendt og har givet DSB indtægter pr. km, der ligger langt under produktionsomkostningerne. I finansåret 1973-74 vil DSBs indtægter fra abonnementskort udgøre ca. 117 mill. kr. Som gennemsnit betaler hver abonnent hos DSB ca. 660 kr. pr. år, hvilket svarer til 1 kr. 32 øre pr. tur, såfremt rejseforbruget sættes til 500 ture, hvad der svarer til 250 arbejdsdage à 2 ture.

Den nævnte turpris, 1 kr. 32 øre, kan f. eks. sammenlignes med benzinprisen, som i sommeren 1973 lå på 1 kr. 40 øre til 1 kr. 50 øre pr. l. Benzinprisen er nu yderligere steget til vel over 2 kr. pr. l, uden at dette har medført markante stigninger i salget af DSB-abonnementskort. Dette indicerer, at en nedsættelse af abonnementskortprisen med 10 pct., hvilket altså vil svare til 13 øre pr. tur, næppe kan tillægges nogen trafikskabende effekt hos DSB. En nedsættelse af abonnementskortprisen på 10 pct. må således påregnes at kunne medføre et indtægts-tab for DSB i finansåret 1974-75 på ca. 13 mill. kr. Nedsættelsen vil alene blive til gunst for dem, som allerede i dag rejser på DSB-abonnementskort, medens alle øvrige vil skulle bidrage hertil på grund af DSBs forringede resultat.

Forslaget vil således ikke have den tilsluttede effekt, og på baggrund heraf kan jeg ikke gå ind for det fremsatte forslag til folketingsbeslutning.

Knud Damgaard (S):

Ja, en generel nedsættelse af priser på abonnementskort vil stort set fylde med sig, at hvad brugeren tjener på gyngerne, det sætter han til på karrusellerne.

Vi mener i socialdemokratiet, at hvis man skal fastsætte priser på abonnementskort, så må det ske under hensyn til to forhold, nemlig de sociale virkninger og prioriteringen af den kollektive trafik. Begge hensyn tilsiger først og fremmest at kigge på forholdene i hovedstadsområdet, hvor denne drøftelse forhåbentlig kan medvirke til, at det eksisterende trafikudvalg fremmer forhandlingen om disse forhold.